

जाहिरातींचे दर.

शालील पन्त्यावर चौकशी

करावी

व्यवस्थापक, अर्थ,

'टुगाधिवास', पुणे

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु ४

(टपाल हशिल माफ)

किंगडोक अकास

एक आणा

'अर्थ एव प्रधान' इति कौटिल्य अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिल्य अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख १० मार्च, १९३७.

अंक १०

“व्हीट ग्लासम” म्हणजे गव्हाचे पोहे

- ह्या सारखे सात्त्विक आणि कसदार साख दुसरे नाही पुड्याची किंमत [मापी २ शेर] ८८ आणि नमुन्यासाठी पावणे दोन आण्याची तिकिटें पाठवावी.

कारखानदार —भास्कर पाडुरंग सहस्रबुद्धे,
७५३ सदाशिव पेठ, पुणे

मिळण्याची ठिकाणे

धुळे—सहस्रबुद्धे ब्रदर्स

इंदोर—हॉटेल आय विहजीट

अमळनेर—ब-हाणपूरकर (कमिटीच्या बागोसमोर)

नागपूर—वैद्य ब्रदर्स, ओल्ड स्टेशन रोड

नाशिक—एस आर वेले

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ —

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द सा द शे २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात

सेविंग बँक ठेवीवर द सा द शे ३ टक्के व्याज दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यापासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दरावद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्ज सोने, चादी सरकारी गेळे, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात

म्यानेजिंग एजंट्स

दि सेंट्रल प्रॉव्हिन्सेस अँड बेरार

प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड

लोकाना आपला पैसा कफायतशीर व्याजाच्या दराने गुंतविण्याची संधि देत आहे.

वरील बँक तारीख १३ मार्च १९३७ रोजी साजरा करण्यात येणाऱ्या आपल्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त सदरहु तारखेपासून दशवार्षिक रोखे शेंकडा ७० रु ८ आण्याच्या दराने विक्रीस काढणार आहे

विक्रीस काढलेले रोखे फक्त ५,००,००० रु च्या दर्शनी किंमतीचे आहेत वरील रकम शेतकऱ्याची हलाखीची स्थिती दूर करण्यासाठी कर्जाऊ दिली जाणार आहे

हे रोखे विकत घेण्यात विलकूल सट्टेबाजी नाही | विशेष माहिती समक्ष भेटीत अथवा पत्रद्वारे.

नागपूर शहर,
ता १ मार्च १९३७

} मॅनेजर, दि सी पी अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.

काळाच्या ओघावरोवर फोर्ड फुटें फाऊल टाकीत आहे !

- एसपैस जागा, आरामशीरपणा, काम देण्याची हातोटी आणि सर्वसाधारण श्रेष्ठत्व ह्यात प्रतिबिंबित झालेला गुणसमुच्चय
- फोर्डइतकी एसपैस जागा आणि सुखावह डुमरी गाडी तितक्या किंमतीत मिळणे हे साध्य आहे मोटारविषयक सर्व गरजा भागविण्याची व्यवस्था, अनेक सुखसोयी, असड शक्ति आणि विश्वासाहता ह्या गोष्टींचा विचार करताना फोर्ड गाडीचे तिच्या किमतीचे वर्गातील श्रेष्ठत्व तात्काळ पटेल

दि सिल्व्हर ज्युविली मोटार्स लि.,

— फोर्ड डीलर्स —
१२, असेनल रोड, पुणे

विविध माहिती

बँकास सृष्टी

गुरुवार, ता ११ मार्च रोजी महाशिवरात्रीनिमित्त बँका बंद रहातील

सत्र्याची प्रतवारी लावणारें यत्र

फळाची प्रतवारी लावणारें एक यत्र नागपूर येथें उपयोगांत आणलें जात असून त्याचे सहायानें सत्र्याच्या आकारमाना-प्रमाणें त्याचे सहा वर्ग केले जातात. वेगवेगळ्या करड्यातून तीं सर्जी भरून ठिकठिकाणच्या बाजारांत विक्रीकरिता पाठविण्यात येतात.

मोटार-गाड्यावरील करासबधी सूचना

मोटार-गाड्यावरील कराची मुदत ३१ मार्च रोजी संपत असल्याने नव्या म्हणजे ३१ मार्च, १९३८ अखेरच्या वर्षाचा कर भरण्याची वेळ जवळ आली आहे. १५ एप्रिलचे आत कर भरून मोटारीची पुनः नोंदणी केली पाहिजे.

निबंधाकरिता बक्षीस

इपीरियल कौन्सिल ऑफ अॅग्रिकल्चरल रिसर्चने शेतीविषयक निबंधास दरसाल सुवर्ण व रौप्य पदके देण्याचे १९३३ सालीं जाहीर केले होते १९३८ सालीं यावयाच्या बक्षीसाकरिता 'वॉटर लिफ्ट्स' म्हणजे पाणी वर उचलण्याचे प्रकार हा विषय निश्चित करण्यांत आला आहे जास्त खुलासाकरिता कौन्सिलच्या सिमला अगर दिल्ली येथील पत्र्यावर चौकशी करावी.

हिंदुस्थानातील आगगाड्याचे रस्ते

३१ मार्च, १९३६ रोजी ४३,११८ मैल लांबीचे लोहमार्ग हिंदुस्थानात वापरामध्ये होते त्यापैकी ३१,७८३ मैल लांबीचे म्हणजे शेकडा ७४ टक्के लांब रस्ते सरकारच्या मालकीचे होते.

लंडनमधील प्राणिसंग्रहालय

लंडनमधील प्राणिसंग्रहालयातील प्राण्यांची एकूण किंमत ६६ हजार रुपये आहे.

जर्मनीचा लढाऊ खर्च

गेल्या चार वर्षांत जर्मनीने युद्धाच्या तयारीप्रीत्यर्थ सुमारे तीन हजार कोटी रुपये खर्च केले आहेत.

जागतिक उत्पादन व व्यापार

संबंध जगातले मिळून सपत्तीचे उत्पादन सध्याची मंदी सुरू होण्यापूर्वीच्या बेतास आले आहे, परंतु आंतरराष्ट्रीय व्यापार मात्र रेंगाळत आहे.

आगबोटी बांधण्याचा धदा

मद्रीच्या काळात गेल्या पांच वर्षांत आगबोटी बांधण्याचा धदा जगभर सर्वत्र बसल्यासारखा झाला होता, तो आतां कोठे पुन्हा डोकें वर काढू लागला आहे १९१३ सालीं सर्व जगात मिळून ३३ लक्ष टन वजनाच्या आगबोटी तयार झाल्या. हा आकडा १९२९ मध्ये सुमारे २८ लक्ष टन होता तो पुढे ५-१० लक्षांपर्यंत उतरून गेल्या सालीं २१ लक्षावर चढला. ह्या धंद्यांतला ग्रेटब्रिटनचा हिस्सा मात्र पूर्वीच्या मानाने उतरला असून इतर देश पुढे जात आहेत.

साम्राज्यातर्गत इतर देशातील लोकांची हिंदुस्थानांत वस्ती

हिंदुस्थानात वस्ती करणाऱ्या व उद्योगधंद्यांत गुंतलेल्या ऑस्ट्रेलियन, न्यूझीलंड व दक्षिण आफ्रिकन लोकांची सख्या अनुक्रमे ५६९, १६० व १,५३८ आहे असे सर गिरिजाशंकर बाजपेय ह्यानी असेंब्लीत सांगितले.

मादक द्रव्यांचे दास

मादक द्रव्यांचे (ड्रग) दास बनलेले असे वीस लक्ष इसम जगामध्ये आहेत ग्रेटब्रिटनमध्ये त्यांची संख्या तीस हजार आहे

अन्न आणि आयुर्मान

मनुष्याच्या अन्नात पोषक द्रव्यांचे योग्य मिश्रण असल्यास तो शेकडों वर्षे जगू शकेल हा अमेरिकेतील नामांकित भिषगवर्ध हो हे याचा अभिप्राय आहे. त्याचे वय ७८ वर्षांचे असून त्याची प्रकृति उत्कृष्ट आहे आणि ते दररोज बारा तास काम करतात

चादीची आयात व कराचे उत्पन्न

चालू वर्षी चादीच्या एकूण १ लक्ष पाटल्या हिंदुस्थानात आयात झाल्या. सध्या मुंबईचे बाजारात ४५ हजार पाटल्या शिलक आहेत आणि येत्या वर्षी ३० हजारांपेक्षा ज्यास्त पाटल्याची आयात संभवनीय नाही. ह्या हिशेबाने चांदीवरील पट्टीमधील वाढ फलदायक होणार नाही असे मुंबई बुलियन एक्सचेंजच्या अध्यक्षाने आपल्या पत्रकांत मत व्यक्त केले आहे. अपेक्षित उत्पन्न येण्यास ७७ हजार पाटल्याची आयात व्हावयास पाहिजे.

जंगलखात्याचे उत्पन्न

मुंबई इलाख्याच्या जंगलखात्यास १९३५-३६ साली ५३ लक्ष, ४३ हजार रु. उत्पन्न मिळाले आणि ३१ लक्ष, ९ हजार रु. खर्च आला.

म्हैसूर सरकारने साखरेवरील जकात वाढविली

साखरेच्या अंतर्गत उत्पन्नावरील पट्टी हॅट्टेडवेटास १ रु. ५ आ. होती ती २ रु करण्याचे हिंदुस्थान सरकारने ठरविले आहे. म्हैसूर सरकारनेही आपल्या सस्थानात ही वाढ करण्याचे जाहीर केले आहे.

प्रमुख बंदरांचा ताबा पुनः मध्यवर्ती सरकारकडे जाणार

मुंबई, मद्रास व कलकत्ता येथील बंदरांची व्यवस्था पोर्ट ट्रस्ट मार्फत पाहिली जाते व हिंदुस्थान सरकारच्या तर्फेने प्रातिक सरकार त्यावर देखरेख करितात. १ एप्रिल १९३७ पासून मध्यवर्ती सरकार पुनः ही देखरेख पाहू लागणार आहे. अर्थात् चालू व्यवस्थेमध्ये त्यामुळे विशेष फेरफार होणार नाही.

ब्रिटिश सरकारचा लष्करी व आरमारी खर्च

ब्रिटिश सरकार आपल्या आरमारावर येत्या वर्षी १३७ कोटी रुपये खर्च करणार आहे. गेल्या वर्षीपेक्षा ही रकम ४० कोटींनी मोठी आहे. लष्करी सात्यावर ८२ कोटी रुपये खर्च होतील.

पंजाबमधील रस्तेसुधारणेची योजना

पंजाबमधील रस्ते सुधारण्याकरिता २० वर्षांची एक योजना आखण्यांत आली असून तिच्याप्रीत्यर्थ १ कोटी, ३१ लक्ष रु. खर्च येणार आहे. ह्यापैकी ६३ लाखाची कामे मजूर झाली आहेत.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्यात

रु. किंमत

२१-२-३७ ते २७-२-३७

३४,९९,७७०

२८-२-३७ ते ६-३-३७

४५,०६,१७१

२१-९-३१ ते ६-३-३७

२,९३,९०,७४,३५०

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ११२	९ माधव सोमण ब्रदर्स ११९
२ बँकिंग आणि आर्थिक परिस्थिति ... ११३	१० जाधव टेलरिंग कॉलेज ११९
३ रिझर्व्ह बँक आणि शेतीचा धंदा ... ११४	११ शिवणकला व तिच्या-मधील सुधारणा १२०
४ स्फुट विचार ... ११५	१२ जीवनातला समतोलपणा व प्रमाणबद्धता .. १२१
हिरोव ठेवणाऱ्या अधिकाऱ्यांचे बजेट-करवाढ आहे पण सचॉत काट नाही—	१३ मध्यप्रांत व वऱ्हाड प्रांतिक सहकारी बँक ... १२१
लंडन येथील साखर परिषद—	१४ ईस्टरच्या लहरी ... १२२
वाढती लोकसंख्या व वसाहती	१५ १९३५ व ३६ सालातील सोन्याची आयात व निर्गत ... १२३
५ पुणे औद्योगिक प्रदर्शनाचे उद्घाटन ... ११७	१६ पोस्ट आणि तार सान्याचे अदाजपत्रक ... १२३
६ अखिल भारतीय मुद्रण परिषद ... ११७	१७ निवडक बाजारभाव १२४
७ भाऊ गगाधर साठे . ११८	१८ गणेश सहकारी नाज मांडार . १२४
८ महिंद्रकर ब्रदर्स . ११८	

अर्थ

बुधवार, ता १० मार्च, १९३७

बँकिंग आणि आर्थिक परिस्थिति

इंग्लंडमधील प्रमुख बँकांच्या वार्षिक सभांचे प्रसंगी त्यांच्या अध्यक्षांनी केलेली भाषणे अत्यंत बोधप्रद असतात स्वतःच्या बँकाच्या व्यवहाराचेच सिंहावलोकन त्यांनी केलेले असते असे नसून राष्ट्रीय व जागतिक आर्थिक परिस्थितीचे त्यात उद्बोधक विवेचन असते. भोवतालच्या आर्थिक स्थितीचे प्रतिबिंब बँकांच्या व्यवहारांत उमटणे स्वाभाविक आहे. बँकांचे व्यवस्थापक, भागीदार, नोकर व गिऱ्हाइके ह्यांचे संबध अत्यंत सलोख्याचे असल्याचे इंग्लंडमध्ये आढळून येते. त्या सस्याचे स्थैर्य, चोखपणा व कार्यक्षमता ही जगभर सुप्रसिद्ध आहेत आणि त्यांच्या वार्षिक सभांचे अहवाल वाचले असता ह्या त्यांच्या सर्व गुणाची खात्री उत्कृष्ट रीतीने पटते त्यांच्या अध्यक्षांच्या भाषणातील मुद्याची कल्पना आम्ही “अर्थ” मध्ये देत असतो, ह्याचे कारण इंग्लिश बँकांच्या परंपरेची ओळख आमच्या लोकांस व्हावी आणि त्यांनी त्याचे चांगले गुण उचलावे ही आमची इच्छा होय आधुनिक तऱ्हेच्या बँकिंगचा (सहकारी व बिन-सहकारी पद्धतीच्या) प्रसार व उत्कर्ष ह्यास महाराष्ट्रात पुष्कळ वाव आहे आणि तो यशस्वीपणे घडवून आणण्यास विशिष्ट गुण अंगवळणी पडणे अगत्याचे आहे.

सध्या जागतिक व्यापार मंदीच्या तडाक्यातून सुटला नसला तरी इंग्लंडची अंतर्गत आर्थिक परिस्थिति चलतीच्या चढणीस लागली आहे, ह्यात शंका नाही अंतर्गत बाजारातील उलाढाली वाढल्या आहेत, जुन्या उद्योगधंद्यास उत्तेजन मिळाले आहे व बेकारी कमी होत आहे. सार्वजनिक उपयोगाची कामे राष्ट्रीय व स्थानिक सरकारांनी काढली आहेत व लढाऊ सामानाच्या उत्पादनावर कोट्यवधि रुपयांचे भाडवले सचॉ पडत आहे ह्या चलतीचा प्रमाणाबाहेर जोर होऊन मंदीचे पारडे पुन्हा साली जाण्याचीहि भीति उत्पन्न होऊन आर्थिक परिस्थितीत अशी उलटापालट होऊ नये म्हणून सबरदारी घेतली जावी अशा सूचना आतांच केल्या जात आहेत. मार्टिन्स बँकेचे अध्यक्ष,

मि आर्म, ह्यांनी आपल्या भाषणात लोखंड, पोलाद, कोळसा जहाजांची बाधणी, गहू, लोकर इत्यादि मालास असलेल्या मागणीचा उल्लेख करून त्याच्या वाढलेल्या उलाढालीवरून चलतीची कल्पना कशी स्पष्ट होते, हे सांगितले त्याबरोबरच, “गेलेली आर्थिक शक्ति पुन्हा येण्यास वेळ लागतो, पण ती जाण्याची क्रिया त्वरित घडते” अशी इशारत त्यांनी दिली आणि रोखेबाजारात झालेल्या किंमतीच्या चढाचा उदाहरण म्हणून उल्लेख केला. इंग्लंडमधले उद्योगधंदे व व्यापार ह्यांच्या चलनशीलतेच्या मुळाशी असलेल्या कित्येक बाबींचा परिणामकारकपणा कमी होत असला तरी ब्रिटिश सरकारची शस्त्रांच्या पुरवठ्याची योजना अमलात येत आहे, तिचा जोर आर्थिक चलतीस उपकारक होणार आहे ही गोष्ट त्यांनी दृष्टीआड केली नाही.

ग्रेटब्रिटनमधली चालू चलती चार मुख्य गोष्टींमुळे घडून आली आहे [१] संरक्षक जकाती, [२] सुवर्ण-चलनाचा त्याग, [३] परदेशात भांडवल कर्जाऊ दिले जाण्यास प्रतिबंध व [४] व्याजाचे दर चढू न देण्याचे सरकारी धोरण ह्या त्या बाबी असून त्यामध्ये काही फेरबदल झाल्यास चलतीच्या गतीस विरोध झाल्यावाचून रहावयाचा नाही. रबर, गहू, कोको व निरनिराळे धातु याचे बाजारभाव चढले आहेत आणि कच्चा माल जगाच्या बाजारात विकणाऱ्या राष्ट्रांची मिळकत वाढल्याने व्यापारास चालन मिळाले आहे. तथापि, बाजारभाव चढले असता उत्पादनाचा खर्च वाढणार आणि त्याचा अनिष्ट परिणाम एकूण आर्थिक परिस्थितीवर होण्याचा संभव आहे इंग्लंडची टिकाऊ औद्योगिक सुस्थिति आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या विस्तारावरच शेवटी अवलंबून राहणार आणि तात्पुरत्या अतर्गत प्रगतीवर ब्रिटिश जनतेस अवलंबून राहतां येणार नाही. तथापि, सोन्याचे जागतिक उत्पन्न वाढत असून त्याचा पुरवठा गरजू देशास होण्याची आशा वाटत आहे आणि त्यामुळे बाजारभाव न पडण्यास सहाय होण्याचा संभव दिसत आहे तरीहि, ब्रिटिश उद्योगधंद्याची सध्यांची चलती कच्चा माल व साण्याचे जिनस ह्यांच्या आयातीस उत्तेजनकारक होत असून निर्गत व्यापारात प्रगति होणे कठिण झाले आहे. देण्याच्या मानाने ब्रिटिश राष्ट्रांचे परदेशाकडेचे येणे वाढत नाही. जगाची राजकीय परिस्थिति आजमितीस आंतरराष्ट्रीय देवघेवीस फारशी अनुकूल नाही. ह्यामुळे जागतिक हुडणावळीमध्ये स्थिरता उत्पन्न झाली असली तरी त्या स्थैर्याचा अपेक्षित सुपरिणाम व्यापारावर झालेला नाही व्यवहारात विपुल पैसा खेळता ठेवून व्याजाचे दर हलके राखण्याचे धोरण आर्थिक चलतीस उपकारक झाले असले तरी त्यावर विशेष प्रकाराने विसवून रहाण्यात हंशील नाही असे बार्कलेज बँकेचे अध्यक्ष, मि फिशर, ह्यांचे म्हणणे आहे ते विचार करण्यासारखे आहे. स्वस्त मिळणाऱ्या भांडवलाचा दुरुपयोग होण्याचा पुष्कळ संभव असतो आणि त्याच्या पुरवठ्याने उत्पन्न केलेली हुशारी अनेक वेळी अंगलट येते, ही गोष्ट हिंडुस्थानांतहि ध्यानात बाळगली पाहिजे

आज जगात अर्थकारण स्वतंत्र राहिलेसे नसून ते राजकारणाच्या दडपणाखाली आहे आर्थिक स्वयंपूर्णता, संरक्षक जकाती, शेती व उद्योगधंदे ह्यांचे सरकारांनी चालविलेले संरक्षण व नियंत्रण ह्या गोष्टी सध्याच्या जागतिक परिस्थितीची निदर्शक आहेत. उपस्थित झालेल्या राजकीय व आर्थिक परिस्थितीत बँकांनी आपल्या पतीचा ज्यास्तीत

ज्यास्त उपयोग आपल्या समाजास कसा होईल हे पहावयाचें असतें त्याच्या स्वतःच्या कामगिरीस राजकीय व आर्थिक प्रयत्नां असतात, त्याचें उल्लेखन त्यास करता येत नाही हिंदुस्थानात ह्या रीतीने व्यापार व उद्योगधंदे ह्यास पैसा पुरवणाऱ्या सस्थांनी आपले राष्ट्रकारणांतलें स्थान ओळखून उपयुक्त कामगिरी बजावा वयाची आहे. परंतु येथील ह्या सवधातली स्थिति बिनघटनेची व मागसलेपणाची आहे. रिझर्व्ह बँकेच्या रिपोर्टीवर आम्हीं लेखमाला गुफीत आहो तिच्या परिशीलनांने ह्या परिस्थितीवर उत्तम प्रकाश पडत आहे

रिझर्व्ह बँक आणि शेतीचा धंदा

(४)

लाब मुदतीची कर्जे

शेतकऱ्यास लागणारे कर्जे अल्प किंवा दीर्घ मुदतीचे असतें, ह्यावर त्या संवधातल्या प्रश्नांचें स्वरूप अवलंबून रहातें. लाब मुदतीचे कर्जे (१) जमीन-खरेदी, (२) जमिनीची दीर्घकाळ टिकणारी सुधारणा व (३) जुन्या कर्जाची फेड ह्या तीन उद्देशांनी काढण्यात येतें. रिझर्व्ह बँकेच्या मतानें ह्यापैकी तिसरा उद्देश अत्यंत महत्त्वाचा असून शेतकऱ्याची पत वाढवण्यास त्याकडे विशेष लक्ष पुरवणें अगत्याचें आहे. मध्यवर्ती बँकिंग कमिटीने हिंदी शेतकऱ्याचें एकूण कर्ज ९०० कोटी रुपये असावें असा अदाज केला होता आणि हा आकडा गेल्या सहा वर्षांत फुगला असला पाहिजे. मालाचे भाव उतरल्याने आणि आपला माल विकूनच शेतकऱ्यास देण्याची फेड करावी लागत असल्याने कर्जाचा बोजा वरील अदाजाच्या दुप्पट झाला असला पाहिजे. हे जबर ओझे शेतकऱ्याच्या डोक्यावरून खाली उतरल्यावाचून किंवा चालू उत्पन्नातून त्याची फेड करता येईल इतकें तें हलकें झाल्यावाचून त्याची पत जाग्यावर आणणें दुरापास्त आहे. ह्या दृष्टीने सध्याची स्थिति तर अत्यंत विकट आहे. व्याजाचेंच ओझे एवढें जड झाले आहे की, शेतसाऱ्यावर अवलंबून असणाऱ्या प्रांतिक सरकाराची सापत्तिक कारभारात ताराबळ उडणार आहे. जेथे जेथे कर्जाचा बोजा असल्याने असेल तेथे तेथे मुद्दल किंवा व्याज किंवा दोन्ही कमी झाली पाहिजेत असा रिझर्व्ह बँकेचा अभिप्राय आहे. ही सूट घनकोर्मी आपखुषीने दिली तरी प्रांतिक सरकाराची त्या बाबतीत मदत अवश्य लागेल. सक्तीच्या सुटीचे परिणाम एकंदर दानत व पत ह्यावर प्रतिकूल होण्याची भीति असल्याने मुदलाची व व्याजाची सूट आपखुषीची असावी असें मत त्या बँकेने व्यक्त केलें आहे. सावकारानें सूट व सवलत घावी ह्यासाठी वसुलीच्या वगैरे बाबतीत सहाय्य देणें प्रांतिक सरकारास आवश्यक आहे. मध्यप्रांतात ह्यासंबंधानें करण्यात आलेला योजनेचा अनुभव विचारात घेण्याजोगा आहे. कर्जाच्या तडजोडीसाठी स्वतंत्र बँडे नेमण्याचा प्रयोग इतर प्रांतांमध्ये केला जावा अशी रिझर्व्ह बँकेची सूचना आहे. हतेबंदी व चागल्या हंगामाचे सालात जादा हप्त्यांची शर्त अशी व्यवस्थाहि ज्या कर्जदाराचे बाबतीत उपयुक्त ठरणार नाही, त्या मालावलेल्या व बुडण्याच्या पंथास लागलेल्या ऋणकोस दिवाळबोरीचा स्वतंत्र कायदा लागू करण्यात यावा अशी शेतकी कमिशनने शिफारस केली होती, तिला बँकेच्या रिपोर्टीत दुनारा देण्यात आला आहे. ह्या तऱ्हेच्या

वंशपरंपरा चालत आलेल्या कर्जास कायद्याने प्राधान्य द्यावें, कारण, शेतकऱ्याच्या गळ्यातली ही आनुशिक धोंड दूर होणें एवढी कठिण आहे असें त्यात म्हटलें आहे

जुनीं कर्जे फिटल्यानेहि तरा प्रश्न सुटत नाही. कर्जमुक्त झालेला शेतकरी पुन्हा कर्जात पडणार नाही अशी व्यवस्था होणें महत्त्वाचें तसेच अवघडहि आहे. कर्जमुक्तता हा नवीन कर्जाचा सोपा मार्ग होण्याची खास भीति आहे. शेतकऱ्यास शिक्षण मिळाल्यावाचून कर्जबाजारीपणाची अनिष्टता त्याच्या मनात बिंबावयाची नाही आणि हें शिक्षण तर दीर्घकालाचें काम आहे. कायदेकानूची अमलबजावणी व अनुत्पादक कार्यासाठी स्वर्च न करण्याचें शिक्षण ह्याचा परिणाम अखेर शेतकऱ्यास हिशेबी बनवण्यात होईल असा रिझर्व्ह बँकेस भरवसा वाटत आहे. जमिनीच्या साऱ्याच्या किंवा किमतीच्या विशिष्ट प्रमाणात कर्जाची रकम निश्चित होईल तर तें सहायकारक होईल आणि ह्या नियमाचें उल्लेखन होऊं नये म्हणून सावकारांवरहि नियंत्रण घालतां येईल कर्ज एकाच धनकोकडून काढले जावें असाहि नियम करता येणें शक्य आहे, त्याचा विचार—व्हाक—अशी रिझर्व्ह बँकेची शिफारस आहे. जमीन-धारणाच्या विविध पद्धति हिंदुस्थानात प्रचलित आहेत शेतकऱ्याची जमीन इतर वर्गांच्या हातीं जाऊ नये म्हणून काहीं प्रांतात कायद्याची बंधने घातली आहेत असल्या कायद्याचें समर्थन करता आलें तरी त्याचा प्रतिकूल परिणाम शेतकरीवर्गाच्या पर्तीवर झाला आहे ह्यात शंका नाही पुरेसे तारण नसल्याने सावकार लोक कर्जे देण्यास तयार नाहीत व त्या कारणानें शेतीच्या धंद्यास मांडवलाचा पुरवठा होणें कठिण जात आहे. सहकारी पतपेढ्या व जमीन गहाणाच्या बँका ह्यासारख्या सस्थांच्या मार्गातिहि त्यामुळे आडकाठी येत आहे. शेतकऱ्यामध्येच सावकार निर्माण होऊन त्याचा लोभीपणा घेवल्यास धनकोपेक्षा कितीतरी अधिक जाचक होत आहे जमिनीच्या मालकीची उलाढाल होण्याच्या मार्गात कायद्याने अडचणी उत्पन्न केल्या आहेत, त्या जाचक असल्याने लाब मुदतीच्या वगैरे कर्जाच्या फेडीबाबत सरकारने सावकारास व सहकारी सस्थास खास सवलती देणें आवश्यक आहे. कर्जाचे ठरलेले हप्ते थकल्यास सरकारने जमीनमहसुलाप्रमाणें सावकारास वसूल करून देणें आणि कुळाची जमीन जमीनगहाणाच्या बँकास तारण लावून देता येणें ह्यासंबंधात मध्यप्रांतात अर्लीकडे कायदे झाले आहेत, त्याचा दाखलाहि लक्षात घेण्याची शिफारस इतर प्रांतातील सरकारास रिझर्व्ह बँकेने केली आहे वर वणिलेल्या प्रकारची व्यवस्था झाल्यावाचून शेतकऱ्यास लाब मुदतीची कर्जे मिळण्याविषयीची तजवीज होणें अशक्य आहे असें तिचें म्हणणें आहे. जुन्या कर्जाची फेड झाल्यावरच ही योजना अमलात यावी, नाहीतर शेतकऱ्याच्या अडचणीत भर पडून त्याचें उपजाविकेचें मुख्य साधनच नाहीसे होईल अशी इशारत शेवटीं तिने दिली आहे.

उन्हाळ गकरितां ब्राह्मी तेंडू हें शुद्ध सोबरेल तेलाने तयार केलेलें असतें

स्पर्किस्ट : म गो कु ठकर्णी
आणि मंडळी, पुष्करणी चौक,
सदाशिव, पुण

मैन्युफॅक्चरर :
दि बू बे कलकत्ता ट्रेडिंग
कंपनी.

ईस्टरच्या लहरी

एप्रिल १ ते ३१ मार्च असे वर्ष धरण्यात येते, त्यात ईस्टरच्या सणाची व मुट्टीची विलक्षण गल्लत होत असते एका ब्रिटिश वृत्तपत्राने ह्या सभधात मजेदार माहिती दिली असून हिंदुस्थानातहि वरील अवर्षाचे "अधिकारयुक्त वर्ष" मानले जात असल्याने ती मनोरंजक होण्यासारखी आहे यदा ईस्टर मार्च महिन्यांत आणि गेल्या वर्षापेक्षा एक पधरवढा व १९३५ पेक्षा तीन आठवडे अर्लाकडे येत आहे १९३६-३७ सालात ईस्टर एकदा येऊन गेलाच आहे व तो आता पुन. त्याच सालअखेर आत घुसणार आहे येत्या ईस्टरच शेपूट मात्र सोमवारी १९३७-३८ सालांत पडेल आणि पुढच्या वर्षाच्या वाट्यास ईस्टरचा तेवढाच अंश येणार आहे १९३८-३९ मध्ये ईस्टर सभध त्या वर्षांत पडेल पण १९३९ ४० साली ईस्टर दोनदा येईल आणि १९४०-४१ मध्ये ईस्टर मुट्टीच असणार नाही! कधी मार्चमध्ये व कधी एप्रिलमध्ये लहरीपमाणे येणाऱ्या ईस्टरच्या हालचाली निश्चित केल्या जाव्या असे वाटणे स्वाभाविक आहे

माझी अगवोट कंपनी

माझी अगवोट कंपनी ह्या नावाने परिचित असलेल्या 'इंडियन कोऑपरेटिव्ह नॅव्हिगेशन अँड ट्रेडिंग कंपनी' ला शिवा स्टीम नॅव्हिगेशन कंपनीने जरूर ते भाडवळ देण्याचे ठरविले आहे ह्यामुळे, कोकणच्या किनाऱ्यावर वहातुक करणाऱ्या ह्या देशी कंपनीस स्पर्धेस तोंड देता यऊन तिला चांगले दिवस लाभतील अशी अपेक्षा आहे.

पुणे येथील फर्स्टक्लास सब जज्ज यांचे कोर्टांत

मुक्काम पुणे येथे

नादारी अर्ज न १० सन १९३७

शंकर तुकाराम सावत, मराठा, वय अदमासे ४५, धंदा नोकरी, रा घोरपडी, ता हवेली, अर्जदार रिणको

विरुद्ध

बोरीदास जसरुपजी आणि कंपनी, वगैरे ५ जाब देणार धनको

ज्याअर्थी सदर अर्जदार रिणको याने, प्राव्हिन्सिअल नादारीचा आक्ट (सन १९२० चा ५ वा) याअन्वये आपणास नादार ठरविण्याविषयी या कोर्टास तारीख २१ माहे १ सन १९३७ या तारखेची अर्जी सादर केलेली आहे व सदरी सांगितलेल्या रिणकोने फौल केलेल्या धनकोच्या यादीत तुमचे नाव आहे, त्याअर्थी तुम्हास यावरून नोटीस देण्यात येत आहे की, सदरी सांगितलेल्या अर्जीच्या चौकशीसाठी व रिणकोची जवानी घेण्यासाठी या कोर्टाने तारीख १३ माहे ३ सन १९३७ ही तारीख नेमली आहे सदरहू प्रकरणात तुमच्या वतीने काहीं सांगावयाची तुमची इच्छा असल्यास, तुम्ही जातीने, किवा योग्य रीतीने माहिती दिलेल्या घुडगच्या द्वारे, हजर राहावे

तसेच तुम्हास अशीहि नोटीस देण्यात येत आहे की, निर्दिष्ट केलेल्या तारखेस किवा तिच्यापूर्वी बजावण्यासाठी पत्ता लिहून देण्यात तुम्ही कसूर केल्यास तुमच्या बचावाकडे लक्ष देण्यात येणार नाही

आज तारीख ३ माहे ३ सन १९३७.

S S Jogalekar,
नाझर

आणखी एकवार

नवीन कामांत प्रचंड वाढ

स्थैर्य व प्रगति यांचा सुंदर मिलाफ

वेस्टर्न इंडिया

लाईफ इन्शुरन्स कंपनी लि. सातारा

१९३६ साल अखेर ६६ लाख रुपयांचे नवीन विमा काम प्रगतीचा भला मोठा टप्पा

१९३४ मध्ये ४२ लाख

१९३५ मध्ये ५५ लाख

१९३६ मध्ये ६६ लाख

अशा जलद परतु साऱ्यांच्या वेगाने कंपनी प्रगतीच्या मार्गावर नेटाने आणि वैभवाने चालली आहे आणि तरीही सर्वांचे प्रमाण अत्यंत अल्प राखून भगपूर शिलका फड आणि मजबूत व्याजाचा दर यार्चा जोड मिळवून व जास्तीत जास्त बोनसचा दर कायम ठेवून

आदर्श विमा कंपनी

म्हणून आपले स्थान कंपनीने आणखी एकवार सिद्ध केले आहे. याच कंपनीत आपला विमा उतरा.

मॅनेजर

एशियन पॉलिसी

म्हणजेच

आयुर्विभ्याच्या निरनिराळ्या सर्वांस
सोयीस्कर योजना.

महाराष्ट्रांत ठिकठिकाणी एजंट नेमावयाचे आहेत

धी एशियन अँशुरन्स कंपनी, लिमिटेड

एशियन बिल्डिंग : मुंबई नं. १

१९३५ व ३६ सालांतिल सोन्याची आयात व निर्गत.

१९३५ साली दक्षिण आफ्रिकेतील सोन्याच्या खाणीतून सुमारे १०४ कोटी रुपये किमतीचे सोने संपून काढण्यात आले. गेल्या वर्षीपेक्षा हे उत्पादन ६३ कोटी रुपयांनी अधिक आहे रशियातील खाणींचेही उत्पादन वाढले आहे ग्रेटब्रिटनकडे सोन्याचा प्रवाह कसा वहात आहे, ह्याची कल्पना खालील आकड्यावरून येईल:—

सोने	ग्रेटब्रिटनची आयात-निर्गत	१९३५	१९३६
आयात	२९५ कोटी रु	३९६ कोटी रु.	
निर्गत	२०५ " "	१०४ " "	
निर्गतीपेक्षा जास्त आयात	९० " "	२९२ " "	

हिंदुस्थानासंबंधीचे सोन्याच्या आयात-निर्गतीचे आकडे खाली दिले आहेत:—

सोने	हिंदुस्थानची आयात-निर्गत	१९३५	१९३६
आयात			०.१३ कोटी रु
निर्गत	४५ कोटी रु.		३२ कोटी रु.

आयातीपेक्षा जास्त निर्गत ४५ कोटी रु. ३१.८७ कोटी रु.

हिंदुस्थानामध्ये सोन्याचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणावर होत नसताना निर्गतीचा प्रवाह १९३१ सालापासून अखंड सुरू आहे हे लक्षात ठेवण्याजोगे आहे

पोस्ट आणि तार खात्याचे अंदाजपत्रक

हिंदी पोस्ट व तारखात्यास १९३७-३८ मध्ये ४ लक्ष रु. नफा उरेल, अशी अपेक्षा आहे. ह्या खात्याच्या अंदाजपत्रकातील तपशील येथे दिला आहे.

(आकडे लक्ष रुपयाचे आहेत)

	दुरुस्त १९३६-३७	बजेट १९३७-३८ ब्रह्मदेश व एडन धरून	बजेट १९३७-३८ ब्रह्मदेश व एडन वगळून
उत्पन्न	११,६८	११,९१	११,१६
खर्च	१०,८१	११,२१	१०,३९
मिळकत	८७	७०	७७
याचे लागणारे व्याज	७९	७९	७३
चाढावा (+)	+८	-९	+४
तूट (-)			

म्हणजे ब्रह्मदेशाच्या व एडनच्या विभक्तीकरणामुळे पोस्ट व तारखात्यास फायदाच झाला आहे, असे आढळून येते

इनकमटॅक्सबाबतच्या कायद्याचा मसुदा येत्या वर्षी तयार होणार

प्राप्तीवरील कराबाबतच्या चौकशी कमिटीने सुचविलेल्या सुधारणांस अनुसरून १९३८ सालच्या बजेट-अधिवेशनात बिल माढण्यात येईल व तपशीलवार छाननीकारिता ते सिलेक्ट कमिटीकडे सोपविण्यांत येईल कायदेमंडळाच्या सिमला येथील अधिवेशनात बिल पास होऊन त्याच्या अंमलबजावणीस १ एप्रिल १९३९ रोजी सुरवात होईल असा अंदाज आहे.

The Co-operators' Book Depot.

9, BAKEHOUSE LANE,
FORT, BOMBAY.

The Only Book Depot of its Kind in India.

Specialising in

Books on Economics, Co-operation, Banking and Finance, Accountancy and Auditing, Commerce, Business Organisation, Rural Reconstruction and allied Subjects

Books on all Subjects and of all Publishers in India, England and America are readily supplied at the published Prices

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price

**नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह
हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.**

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी

	रुपये
अधिकृत भाडवल	१,००,०००
जमा असलेले भाडवल	७८,४००
रिझर्व्ह फंड	२,७५८
इतर फंड	८९४
मुदतबंद ठेवी	१,५२,७०९
सेविंग्ज बँक ठेवी	४,२८४
मॅबराकडून येणें असलेलें कर्ज	२,५६,०५४
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	

गुतविलेली एकूण रक्कम ४०,७७३

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित राहिले व निकट मिळतात आतापर्यंत व्हिडिड पांच टक्क्याहून केव्हाही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मॅबराना त्याच्या घराचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज

निवडक बाजारमाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक बेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	११८-०
५% (१९३९-४४) लोन ...	१०६-१०
४३% लांब मुदत (१९५५-६०) ...	११७-१०
४% १९४३	१०८-१२
३३% बिनमुदत	९५-१२
३३% १९४७-५०	१०४-१२
९३% १९४८-५२	९९-६

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लांब मुदत)	१०७-८
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत) ...	१०७-०
४% मुंबई सिटी इन्व्हेस्टमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	१०६-१२
४% म्हैसूर कर्ज (१९१३-६३) ...	११०-८
५% म्हैसूर (१९५५)	१२४-०

महळ्यांचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३८-०
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११०-०
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हिडंड)	३४-१४
इंपीरिअल बँक (५०० रु. १२% डिव्हि.)	१५१७-८
रिझर्व्ह बँक (१०० रु.)	१३१-१२

रेल्वेज

बॉम्बे-बारामती (१०० रु चा भाग, डिव्हि ४३%)	१०३-०
पाचोरा-जामनेर (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ४३%)	९७-८
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि. १०, बोनस ६ रु. ४ आ.)	८९७-८

बीज

बंबी ट्रॅन्वे (ऑर्डि भाग ५० रु डिव्हि. १३%)	१५०-१५
कराची (१०० रु चा भाग, डिव्हि ९%)	२७५-०
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ९%)	२८५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु ऑर्डि. डिव्हि. ५३%)	१४८२-८
टाटा पॉवर (१,००० रु प्रेफरन्स, डिव्हि ७३%)	१५८२-८

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	१९८-१२
टाटा आयर्न (१०० रु. डु प्रेफरन्स, १७ रु ८ आ)	१८०-८
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि. रु ६)	३८७-०
टाटा आयर्न (३० रु डिव्हिडंड रु. ७ आ ८)	१८४७-८

सोनं-चांदी

सोनं (मिट) प्रत्येक तोळ्यास	३५-५-९
चांदी (मिट) प्रत्येक १०० तोळ्यांस	५३-५-०

गणेश सहकारी नाज (धान्य) भांडार, लिमिटेड.
मिलसा, संस्थान ग्वालेर

ग्वालेर संस्थानातील मिलसा या जिल्ह्यासाठी एक सहकारी धान्याची कोठी मिलसा येथे तारीखे २३ एप्रिल १९३३ रोजी नोंदविण्यात आली आहे ही संस्था आपली सर्व देवघेव धान्यातच करते हिचे अधिकृत भाडवळ २,००० मण धान्य असून प्रत्येक भाग ५ मण धान्याचा आहे. एका सभासदास जास्तीत जास्त २५ भाग धारण करता येतात हिचे हल्ली १९ सभासद असून ते मुख्यतः दक्षिणी समाजातील आहेत. संस्थेचे क्षेत्र जिल्हा असल्याने सभासदांची संख्या वाढवून इतर समाजातील मंडळींना त्यात सामील करण्याचा कार्यकारी मंडळीचा हेतू आहे

संस्थेच्या प्रत्येक सभासदाने, भग त्याने कर्ज घेतले असो वा नसो, दरसाल निदान एक नवीन भाग घेतलाच पाहिजे अशी नियमात तरतूद केलेली आहे, याचा हेतू असा आहे की, हळू-हळू प्रत्येक सभासदाच्या मालकीचे निदान १२५ मण धान्य कोठीत जमा होऊन राहवे

ता. ३० जून १९३६ रोजी या कोठीत ५०६ मण गहू जमा झालेले होते व त्यापैकी ५०५ मण सभासदाकडे कर्जाऊ म्हणून देण्यात आलेले होते कर्ज मुख्यतः वियासाठी उचलले जाते. काही सभासद घर-खर्चासाठीही थोडे धान्य कर्जाऊ घेतात.

उचललेले धान्य सच्चा पटीने सुगी संपताच प्रत्येक सभासद परत करित असतो. आजपर्यंत या संस्थेचा कारभार व्यवस्थितपणे चालला असून तिचा फायदा सभासदाना पुरेपूर मिळतो असा अनुभव आला असल्याने अशा प्रकारच्या संस्था ठिक-ठिकाणी स्थापन करण्याचा संस्थानचा मानस असल्याचे कळते

या संस्थेस व्याज रूपाने मिळणाऱ्या धान्यातून मामुली स्वरूपाचा खर्च वजा जाता रहाणाऱ्या धान्यापैकी ३ गंगाजळी ठेवीस जमा केले जाते व ३ पर्यंत सभासदांच्या उन्नतीसाठी खर्च केले जाते या खर्चातून आखाडा, वाचनालय वगैरे चालवता येतात बाकी रहाणारे ३ धान्य सभासदाना नफा म्हणून वाटले जाते

या संस्थेच्या कार्यकारी मंडळाचे अध्यक्ष रा. फडणीस व सेक्रेटरी रा गद्रे हे आहेत.

वरील प्रकारचा बुहन्महाराष्ट्रातील नवीन उपक्रम महाराष्ट्र काही निवडक ठिकाणी करून पाहिल काय ?

विद्यार्थी

शैक्षणिक विषयाची सांगोपांग चर्चा करून विद्यार्थ्यांची सर्वांगीण उन्नति घडवून आणण्याच्या धोरणाने वरील साप्ताहिक पुणे येथे चालविण्यात येणार आहे. अशा स्वरूपाचे एकहि पत्र सध्या अस्तित्वात नाही, ही उणीव भरून काढण्याचा चालकाचा मानस आहे लवकरच साप्ताहिकाची शृंखला वाढविण्यात येतील श्री. दा गो भुसारी हे सदरहु साप्ताहिकाचे संपादक आहेत वा. व २ रु. ८ आ.

ट्रेझरी बिलावर १५ आणे १० पै व्याजाचा दर

सरकारी ट्रेझरी बिलास १ कोटि, ३६ लक्ष रुपयांची मागणी गेल्या आठवड्यात आली सरकारास १ कोटि रुपये हवे होते, तेवढ्याची टेंडर त्यांनी स्वीकारली आणि त्यावर सरासरीचा व्याजाचा दर द. सा द शे १५ आणे १० पै इतका बसला

धी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि०

हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठी अनेक नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेव्हिंग खाते सोने विक्री खाते
५ तोळे व १० तोळे लगडी

चालू खाते सिफ डिपॉझिट व्हॉल्ट खाते विमा खाते

त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट एक्झिझिब्यूटर आणि ट्रस्टी खाते

रुक्मिन्तर माहितीकरिता पत्रव्यवहार करा—

स्वदेशप्रेमी लोकांनी स्वदेशी सस्थेला उत्तेजन देणे हे त्यांचे कर्तव्य आहे जनतेची सेवा करणे हेच आमचे ध्येय आहे वरील स्वदेशी सस्थे-
कडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकाने घ्यावा
सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर

CONFIDENCE

Is a worth-while asset in business building
The success that has attained Hindusthan's efforts to serve the public has its origin in public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings,
Prompt Settlement of Claims, Liberal
Terms, Enterprize, Judicious, Reserves,
Sound Investments, Huge Assets and
Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you

NEW BUSINESS

This year 1934-35

Exceeds

2 CRORES & 50 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs 23 | On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD 1907)

Branches Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore,
Lucknow, Dacca

Offices throughout India & the East

S. C. MAJUMDAR, N. SARKAR,
MANAGER - Bombay Branch | General Manager

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth

मुंबई इलाख्यांतील सहकारी चळवळींच्या केंद्रस्थानी असलेली

शेतकऱ्यांची प्रांतिक बँक

म्हणजेच

बॉम्बे प्रॉविन्शियल कोऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.

(सहकारी कायद्यान्वये नोंदलेली)

स्थापना १९११.

मुख्य कचेरी—अपोलो रस्ता, कोट मुंबई

शाखा

१ बारामती (जि पुणे)	१६ अकलूज (जि. सोलापूर)
२ सातारा („ सातारा)	१७ विरमगाव („ अहमदाबाद)
३ इस्लामपूर („ „)	१८ धुळे („ प सानदेश)
४ कन्हाड („ „)	१९ दोडाईचे („ „)
५ तासगाव („ „)	२० शिरपूर („ „)
६ किलोस्करवाडी („ „)	२१ शहादे („ „)
७ शिराळे („ „)	२२ नदुरबार („ „)
८ कोरेगाव („ „)	२३ साकी („ „)
९ वाई („ „)	२४ शिंदसेडे („ „)
१० अहमदनगर („ अहमदनगर)	२५ तळोदे („ „)
११ शेवगाव („ „)	२६ मालेगाव („ नाशिक)
१२ कोपरगाव („ „)	२७ सटाणा („ „)
१३ भिवडी („ ठाणे)	२८ कळवण („ „)
१४ पालघर („ „)	२९ दोहद („ पचमहाल)
१५ कल्याण („ „)	३० कालोल („ „)

खेळते भांडवल रु. २०००००००० चे वर

या बँकेत मुदतीच्या, चालू व सेव्हिंग बँक ठेवी

स्वीकारल्या जातात

आणि

फक्त नोंदलेल्या सहकारी पतपेढ्यांनाच कर्जे

दिलीं जातात.

शिवाय

इलाख्यांतील बहुतेक सर्व प्रमुख ठिकाणीं हुंडीचा व्यवहार केला जातो.

या बँकेत येणारा पैसा, शेतकरी व इतर अल्प उत्पन्नाचे लोक, यांच्या प्रत्यक्षपणे उपयोगी पडतो.

पूर्ण माहितीकरिता हेड ऑफिस अगर शाखा-कचेऱ्यांस लिहा

व्ही. एल. मेहता,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

तमाम वृत्त रोगांचा नाश करून दांत उत्तीर्ण करून देणारा उत्तम!

पोरवाल ब्लू क्लेथ पावडर

पोरवाल ब्रँड को (रजिस्टर्ड) पूना सिटी

भिडे वॉलेंटो खंडी नांगर

कॅरलॉग मागवा

भिडे जाणि सन्स सांगली

दी प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रियल बँक लिमिटेड, पुणे

तारेचा पत्ता : "प्रेसिडेन्सी" पुणे.] १० विश्रामवाग रोड [टेलिफोन नंबर ७६३.

अध्यक्ष:—श्री. रा. न. अभ्यंकर, बी. ए., एल.एल. बी., मॅनेजिंग एजंट, कॉमनवेल्थ विमा कंपनी

विक्रीकरिता काढलेले भांडवल : रु. ५,००,००० पांच लाख

प्रत्येक शेअर रु. १०० याप्रमाणे ५००० शेअर्समध्ये विभागलेले. अर्जासोबत रु. १५ व अर्जमंजुरी रु. १०.

ठेवी : चालू ठेव : : : १॥ टक्का **कर्ज :**

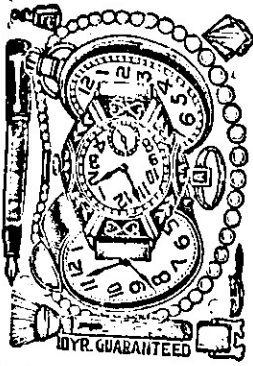
मुदतीच्या ठेवी सहा महिन्यांपासून १० वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाच्या दराबद्दल चौकशी करावी.

चेक्स, बिल्स, ड्राफ्ट्स, हुंड्या, पेशान बिल्स, सिव्हरिटीवरील व्याजे वसूल करून दिली जातात.

ठेवीदारांतील एक डायरेक्टर बँकेच्या बोर्डावर घेण्याची व्यवस्था केली आहे.

मॅनेजिंग डायरेक्टर:—नि. ना. क्षीरसागर, चिं. त्रि. चितळे.

फक्त १ रु. १२ आण्यांस ३ घड्याळें व १९५ फॅन्सी वक्षिसें

आमच्या मधुर वासाच्या ओटो रोक्षच्या ७ कुव्या १ रु. १२ आण्यांस एकदम घेणारास एक सोनेरी मुलाम्याचें डमी रिस्ट वॉच, एक पट्टा, एक रेल्वे टाइम डमी पॉकेट वॉच, एक सेफ्टी वस्तरा, एक हजामतीचा सावण, एक आरसा, एक फणी, एक पावडरचें पाकीट, क्लिपसकट एक पेन्सिल, एक सिगारेट केस, एक आगपेट्याची डबी, एक सिगारेट लाइट, एक हातरूमाल, एक आंगठी, एक काजी, एक साखळीसकट किल्ल्याची रिंग, एक पेन्सिल स्क्रू, १५ कॅरेट रोल्ड गोल्ड निकाचें फाउंटनपेन, ५५५ फूट फोकसचा टॉर्च (किंवा) मजबूत यंत्रसामुग्रीचें व पांच वर्षे गॅरंटीचें एक जर्मन 'बी' टाइम पसि. पॅकिंग व पोस्टेज १५ आणे वेगळें.

इस्टर्न ट्रेडिंग कंपनी, पोस्ट बॉक्स नं. १२२०४, कलकत्ता (२४)

“ दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें ”

स्थापनेपासूनच भागीदारांना ६ टक्के फायदा व विभेदारांस वाढता नफा वांटून जुन्या व रिथर झालेल्या कंपन्यांस कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली

पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी:—

कॉमनवेल्थ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष—श्री. न. चिं. केळकर, संचालक केसरी

हयातीतील विभ्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनांत वांटलेला { हयातीनंतर विभ्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.

जास्त माहितीकरितां समक्ष भेटा अगर लिहा.

मॅनेजिंग एजन्ट्स.

“ अर्थ ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
२ रिझर्व्ह बँक
३ व्यापारी उलाढाली
वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झाले आहे.

किं. १ रु. (ट. स. निराळा)
व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला,
पुणे ५.

हे पत्र पुणे, पेट मांडुर्दा घ. नं. १३६१३ आयभूषण लापसान्यात रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिले, व रा. श्रीपाद धामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधिवास,' मांडुर्दा, घ. नं. १२४/१३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.